

**Cyfarfod Cyngor Cymuned Brithdir, Llanfachreth a Rhydymain a gynhaliwyd yn
Neuadd Bentref Rhydymain
Nos Fawrth, Mawrth 19, 2024 am 7:30 o'r gloch.**

www.cyngorllanfachreth.cymru

Presennol Cyngorwyr Meurig Ashton (Cadeirydd), Gerallt Griffith, Llion Williams, Emlyn Roberts, Karen Goswell. Hefyd Cyng. Delyth Lloyd Griffiths a Henry M. Edwards.

1. Croeso'r Cadeirydd. Croesawyd pawb i'r cyfarfod.

2. Ymddiheuriadau: Rhun Prys Jones, Robin Jones a Peredur Jenkins.

3. Datgan diddordeb.

Doedd neb yn datgan diddordeb.

4. Cadarnhau cofnodion cyfarfod Chwefror 20, 2024.

Cynigwyd ac eilwyd fod y cofnodion yn gywir.

5. Materion yn codi o'r cofnodion Chwefror 20, 2024.

Nid oedd materion yn codi.

6. Gohebiaeth

a. Llythyr (26/2/2024) oddi wrth Cyngor Cymuned Pistyll ynglŷn â hyfforddiant a chael modiwlau trwy'r Gymraeg, gwasanaeth sydd ddim yn cael ei roi gan Un Llais Cymru. Derbyniodd Comisiynodd y Gymraeg cais y Cyngor am hyfforddiant yn Gymraeg a rhoddwyd gwybod i swyddogion Un Llais Cymru. Felly mae'r Cyngor yn trefnu cyrsiau Un Llais Cymru yn Gymraeg. Amgáu gyda'r llythyr mae rhestr o fodiwlau sydd ar gael; mae'r modiwlau yn para am 90 munud a bydd ar-lein.

Anfonwyd y llythyr i'r aelodau.

b. Llythyr (5/3/2024) oddi wrth Un Llais Cymru yn rhoi gwybod am gyrsiau i wella sgiliau Cymraeg am 4 wythnos neu 2 wythnos rhwng Gorffennaf 8 ac Awst 2, 2024 yn Aberystwyth.

Anfonwyd y llythyr i'r aelodau.

CYNGOR CYMUNED BRITHDIR, LLANFACHRETH A RHYDYMAIN
COFNODION CYFARFOD MAWRTH 19, 2024

c. Llythyr (11/3/2024) oddi wrth Gwasanaeth Cludiant Integredig a Diogelwch y Ffyrdd, Cyngor Gwynedd yn rhoi gwybod am gyfle i holi swyddogion Cyngor Gwynedd a Lloyds Coaches am wasanaeth bws fflecsi yn ardal Dolgellau. Bydd y cyfle i holi ar ddydd Iau 21/3/2024 am 10.00yb i 2.00yp yn Caffi Tŷ Siamas.

Anfonwyd y llythyr i'r aelodau.

ch. Llythyr (18/3/2024) oddi wrth Un Llais Cymru i adnewyddu ein haelodaeth i ymuno ag Un Llais Cymru am y flwyddyn 2024-2025. Cynnwys gyda'r llythyr mae llythyr yn rhoi beth yw'r manteision bod yn aelod. Tal aelodaeth yw £169.

Anfonwyd y llythyr i'r aelodau.

Penderfynwyd talu'r tâliad aelodaeth..

7. Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri

a. Llythyr (18/3/2024) oddi wrth y Parc yn rhoi gwybod mae grant bydd ar gael gan Cronfa Cymunedau Eryri (CCE). Amgáu mae gwybodaeth am CCE a Ffurflen Gais ei gwblhau. Maent yn derbyn ceisiadau o 18/3/2024 hyd at 13/5/2024.

Anfonwyd y llythyr i'r aelodau.

8. Materion Ariannol

a. Llythyr (22/2/2024) oddi wrth Neuadd Llanfachreth yn diolch am ein rhodd o £800.

b. Llythyr (26/2/2024) oddi wrth Llên y Llannau yn diolch am ein rhodd o £50.

c. Llythyr (6/3/2024) oddi wrth Eisteddfod Gadeiriol Llanfachreth yn diolch am ein rhodd o £350.

ch. Llythyr (12/1/2024) oddi wrth Ambiwlans Awyr Cymru yn rhoi gwybod cafodd y siec £250 ei wrthod gan Bank Barclys oherwydd roedd y siec mewn cyflwr gwael. Mae Swyddog Ambiwlans Awyr Cymru yn gweld y siec mewn cyflwr da.

Anfonwyd y llythyr i'r aelodau.

Penderfynwyd rhoi taliad arall o £250.

d. Llythyr (14/3/2024) oddi wrth E.W. Owen a'i Chwmni yn cynnwys:

i. P60 am y flwyddyn yn diweddu 5/4/2024.

CYNGOR CYMUNED BRITHDIR, LLANFACHRETH A RHYDYMAIN
COFNODION CYFARFOD MAWRTH 19, 2024

ii. Bil am £228.00 am gwblhau PAYE am y flwyddyn yn gorffen 5/4/2024 ac am roi gwybodaeth cyflog fisol i HMRC ar-lein i gydymffurfio â RTI a pharatoi tystysgrif P60 am ddiwedd y flwyddyn.

Penderfynwyd talu'r tâliad aelodaeth..

dd. Mae camgymeriad wedi cael ei wneud i gyflog y Clerc, ac mae hyn oherwydd ni chanslodd y Clerc 'Standing Order' taliad tri mis y Banc, y tri mis oedd addasiad i newid y cyflog. Mae angen i'r Clerc ad-dalu y Cyngor £639.36 i wneud y cyflog yn gywir, sef £3,017.52 y flwyddyn (gweler Cofnodion Tachwedd 21, 2023, Eitem 8.ch.).

e. Cyflog y Clerc yn fisol = £3,017.52 / 12 = £251.46 (gross)
Taliad misol i HMRC = £251.46 x 20/100 = £50.29
Taliad misol i'r Clerc = £251.46 - £50.29 = £201.17 (net).

f. Balans yn Account Rhif 61402277 ar 29/2/2024: £1,165.43.
Balans yn y banc ar 29/2/2024: £9,971.62.

9. Archwilio

a. Llythyr (18/3/2024) oddi wrth Archwilio Cymru yn cynnwys dogfennau i gwblhau Archwiliad Allanol Llawn o'r Cyngor ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2024.

b. Anfonwyd (19/3/2024) llythyr i Gwasanaeth Archwilio Mewnol, Cyngor Gwynedd yn gofyn iddynt archwilio dogfennau y Cyngor am y cyfnod 2023-2024.

10. Adroddiad Cynghorydd Delyth Lloyd Griffiths

a. Neges pasiwyd i'r aelodau (22/2/2024):

Datganiad i'r wasg parthed Coed y Brenin yn dal ar agor wedi mynd allan 16/2/24 – gan Ffion Clwyd Plaid Cymru

Gofynnwyd i mi anfon datganiad allan er mwyn rhoi gwybod fod y ganolfan ar agor. Mae grwp lleol o dan arweiniad Rhys Llywelyn wedi cyfarfod 19/2/24 ac yn bwriadu sefydlu Grwp Cymunedol (dim yn gwneud elw).

b. **Ariannu Gwynedd i'r dyfodol**

- Gyda'r pwysau cynyddol ar y galw am wasanaethau Cyngor Gwynedd ar ben chwyddiant, mae angen **£23 miliwn** i gyfarch y bwch ariannu yn y gwasanaethau ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod.

- Dim ond cynnydd o **£4 miliwn** welodd Cyngor Gwynedd yn ei setliad ariannol gan y Lywodraeth Lafur yng Nghaerdydd eleni (2024-2025). Does dim angen bod yn fathamategydd i weld y bydd bwch ariannol anferthol, o wneud dim.

CYNGOR CYMUNED BRITHDIR, LLANFACHRETH A RHYDYMAIN
COFNODION CYFARFOD MAWRTH 19, 2024

- Mae nifer y bobl sy'n ddigartref yng Ngwynedd wedi codi 35% ers 2018/19. Mae'n golygu cynnydd ariannol o £5.2 miliwn i ofalu am bobl sydd heb do uwch eu pennau y flwyddyn hon.
- Mae nifer y bobl hŷn sydd angen cefnogaeth, gofal a lles yng Ngwynedd wedi codi 400 dros y ddwy flynedd ddiwethaf.
- O Ebrill 2024 ymlaen, bydd setliad ariannol Cyngor Gwynedd gan Lywodraeth Lafur Cymru yr isaf (ar y cyd â chyngor arall) o'r 22 cyngor sir sydd yng Nghymru. Mae'r ffaith bod poblogaeth Gwynedd wedi gostwng yn fwy na'r un awdurdod arall ar ben y ffaith ein bod yn gweithredu mewn ardal ddaeryddol wledig yn rhan sylweddol o'r rheswm am hyn.
- O weithio gyda chyllidebau fel grantiau o ffynhonnellau eraill a chydweithio â phartneriaid, **bydd bwlech o £15 miliwn angen ei gau** os am gadw'r union wasanaethau a ddarperir i bobl Wunedd fel ag y maen nhw heddiw.
- 30% o gyllideb gyfan Cyngor Gwynedd ddaw o Dreth y Cyngor er mwyn addysgu ein plant, gofalu am yr henoed a chartrefu pobl sydd heb do uwch eu pennau.
- Treth y Cyngor – mae pob 0.5% o gynnydd mewn Treth y Cyngor yn golygu tua £450,000.
- Mae tua £450,000 o gyllideb y cyngor yn gyfwerth â gweithredu Tîm Gorfodaeth Stryd am flwyddyn.

Safbwynt Plaid Cymru Gwynedd

- Y Blaid yng Ngwynedd sydd wedi sicrhau rheolaeth gadarn a chytbwys dros wasanaethau a chyllideb Cyngor Gwynedd dros y blynyddoedd diwethaf.
- Mae bron i **£70 miliwn** o doriadau wedi ei gorfodi ar Gyngor Gwynedd, oherwydd llymder (austerity) di-drugaredd y Llywodraeth Doriadau yn Llundain ers bron i 15 mlynedd
- Does gan y Toriaid ddim diddordeb mewn cynnal gwasanaethau cyhoeddus, yn arbennig felly, gwasanaethau cyhoeddus mewn ardaloedd gwledig o Gymru, fel Gwynedd.
- Amcan Plaid Cymru yng Ngwynedd yw gwneud pob dim posib i amddiffyn pobl Gwynedd, ond gyda storm berffaith ar y gorwel, mae'n rhaid wynebu realiti. Llai o arian = llai o wasanaethau a dirywiad yn y gwasanaethau hynny.
- Bydd y Blaid yn parhau i sicrhau bod Cyngor Gwynedd yn paratoi a

CYNGOR CYMUNED BRITHDIR, LLANFACHRETH A RHYDYMAIN
COFNODION CYFARFOD MAWRTH 19, 2024

blaengynllunio'r gwaith ariannol yn ofalus ac yn drylwyr, er gwaetha'r heriau sy'n ein wynebu.

- Rhaid talu gwrogaeth i staff Cyngor Gwynedd, sydd wastad yn mynd y filltir ychwanegol wrth geisio sicrhau bod gwasanaethau'r cyngor yn parhau. Ein staff yw'n ased fwyaf.
- Egwyddorion creiddiol Plaid Cymru yng Ngwynedd yw diogelu'r bregus, cynorthwyo'r gwan a chynnig y cyfleoedd gorau posib i'n trigolion. Lles ein trigolion a'n cymunedau sy'n dod flaenaf.
- Tîm Plaid Cymru sy'n gweithio ar bob lefel: ar y cyngor sir, yn Senedd Cymru ac yn San Steffan, dros drigolion Gwynedd.
- Dim ond trwy lywodraethu ein hunain y gallwn wneud gwir wahaniaeth i fywydau pobl. Annibyniaeth dros bobl Gwynedd a Chymru yw'r ffordd i roi buddiannau trigolion lleol yn gyntaf.

c. Daeth ateb (11/3/2024) oddi wrth Gohebiaeth Llywodraeth Cymru - OC-00189-24 ar Pont Rhydymain (A494). Doedd ddim amserlen bendant yn anffodus.

Anfonwyd y llythyr i'r aelodau.

ch. Fy adroddiad

1. Mae Tim Tacluso wedi bod yn Llanfachreth a Rhydymain yn ddiweddar.
2. Delyth wedi siarad yn y Cyngor llawn 7/3/24 ar y cynnig i gefnogi ffermwyr a chynhyrchu bwyd.
3. Delyth wedi siarad am sefyllfa ariannol y Cyngor.
4. Peter Roberts o golau stryd wedi asesu y sefyllfa yn Neuadd Rhydymain ar gyfer cael golau ychwanegol tu allan i'r Neuadd.
5. Pont Rhydymain (A494) gweler Eitem 10.c.

11. Materion yr Aelodau

a. Anfonwyd llythyr (8/3/2024) i Llywodraeth Cymru ynglŷn â 'Sustainable farming scheme consultation'. Rhoddwyd gwybod iddynt:

O'r ymchwil sydd wedi ei gomisiynnu gan Lywodraeth Cymru byddai'r effaith ar y diwydiant amaeth yng Nghymru, petai bob un fferm yn ymgymryd â'r Cynllun, fel a ganlyn:

-colled o 5,500 o swyddi ar ffermydd yng Nghymru

-gostyngiad o 122,00 o Unedau Da Byw yng Nghymru (hyn yn gyfystyr a 800,00 o ddefaid neu 122,000 o fuchod)

-£199 miliwn yn cael ei golli o'r economi amaeth.

CYNGOR CYMUNED BRITHDIR, LLANFACHRETH A RHYDYMAIN
COFNODION CYFARFOD MAWRTH 19, 2024

Gan ein bod yn cynrychioli ward wledig iawn mae'r ystadegau uchod y mae Llywodraeth Cymru yn fodlon eu dilyn yn mynd i gael effaith ddychrynlyd o negyddol a'r strwythur, diwylliant, iaith ac economi ein cymunedau gwledig. Mae'n peri y cwestiwn hefyd a yw Llywodraeth Cymru yn cydymffurfio a'u "Future Generations Act" eu hunain.

Llofnod:

Dyddiad: